

Lasten ja nuorten hyvinvointikertomus 2023–2025

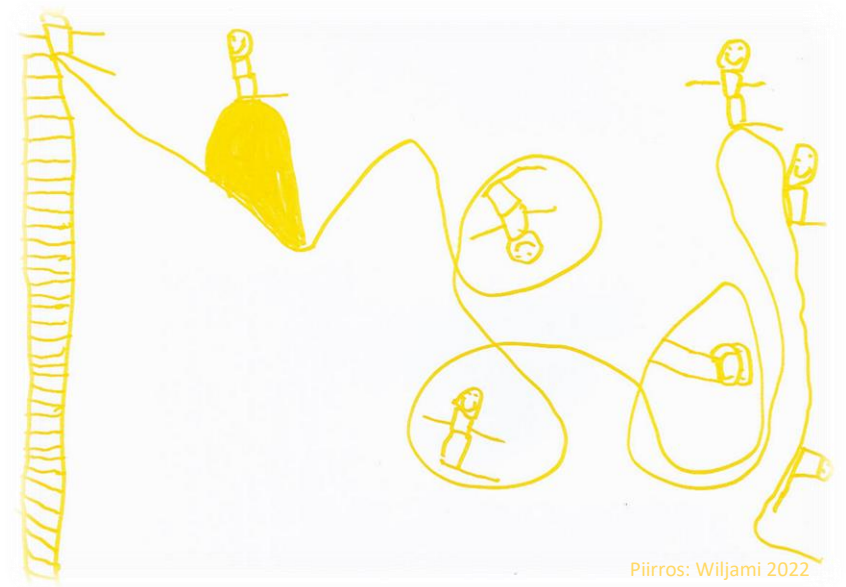

Työryhmä

Lasten ja nuorten hyvinvointikertomusta on ollut laatimassa työryhmä, joka on tunnistanut Suomussalmen lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä ilmiöitä, jotka on otettu huomioon suunnitelmassa ikäryhmittäin.

Varhaislapsuus	varhaiskasvatuksen johtaja Jaana Heikkinen
Perusopetus	sivistysjohtaja Teemu Piirainen ja Karhulanvaaran koulunjohtaja Pekka Kemppainen
Toisen asteen opiskelijat	lukion rehtori Julia Pohjanoja- Kela
Nuoret aikuiset	Nuorisosihteeri ja empt- yhdyshenkilö Eija Järvenpää

Työryhmässä ovat olleet mukana myös hyvinvointikoordinaattori Hannastiina Piikivi ja hallintojohtaja Anniina Niemelä.

Sisällys

1. Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnittelun lähtökohdat ja kohderyhmä
2. Nykytilan kuvaus (tiedot lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta)
3. Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät tekijät sekä ongelmia ehkäisevät toimet ja palvelut (yhteistyön järjestäminen)
4. Opiskeluhuollon toteutuminen
5. Painopistealueet (tavoitteena hyvinvoivat lapset ja nuoret)
6. Toimenpideosa: Suunnitelman tavoitteet, toimenpiteet, mittarit, ja niiden toteutuminen
7. Seuranta ja raportointi
8. Tiivistelmä

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnittelun lähtökohdat

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma perustuu [lastensuojelulakiin](#) (§ 12) sekä [oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin](#) (12 §)

Suunnitelma perustuu myös muihin sopimuksiin, lakeihin, suunnitelmiin ja asiakirjoihin:

- [YK:n Lapsen oikeuksien sopimus](#)
- Suomen lainsäädäntö, mm. [perusopetuslaki](#), [varhaiskasvatuslaki](#), [nuorisolaki](#)
- [Suomussalmen kunnan strategia](#)
- [Suomussalmen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma](#)
- [Arvokas ja onnellinen lapsuus Kainuussa. Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma](#)

Suunnitelma koskee suomussalmelaisten lasten ja nuorten hyvinvointia alkaen varhaislapsuudesta jopa 29-vuotiaisiin nuoriin.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnittelun lähtökohdat

Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on strateginen ja konkreettinen toimintaohjelma, joka sisältää tiedot:

- lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta.
- auttaa tunnistamaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin vajeet, osattomuuden ja syrjäytymiskiirteen
- **lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista**
- yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä ja
- suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta

Suunnitelman kohderyhmä

- **Kohderyhmänä ovat lapset, nuoret ja heidän perheensä.**
- Lainsäädännössä ja erilaisissa tilastoissa nuoruuden ikämääritykset ovat erilaisia.
- Nuorisolain määritelmän mukaan nuorilla tarkoitetaan kaikkia alle 29-vuotiaita.
- Työttömyystilastoissa nuoriksi luetaan alle 25-vuotiaat, nuorisotakuun yhteydessä koulutustakuu koskee alle 30-vuotiaita.
- Lastensuojelulain toimenpiteet koskevat alle 18-vuotiaita, lastensuojelun jälkihuolto päättyy 21-vuotta täyttäessä.

Näkökulma hyvinvointiin – hyvinvointi koostuu arjen teoista sekä kotona että palvelujen piirissä

Maltillinen
ruutuaika

Säännöllinen
yöuni ja lepo

Avun
pyytäminen ja
vastaanottami-
nen

Kulttuuritapahtumiin
osallistuminen

Omasta
hyvinvoinnista
huolehtiminen

Yhteiset
ruokailuhetket

Arkirutiinit

Turvalliset,
kuuntelevat
aikuiset

Savuton ja
päähteetön
elämä

Välittäminen

Ystävät ja
sukulaiset

Yhteiset
lukuhetket

Lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät ilmiöt

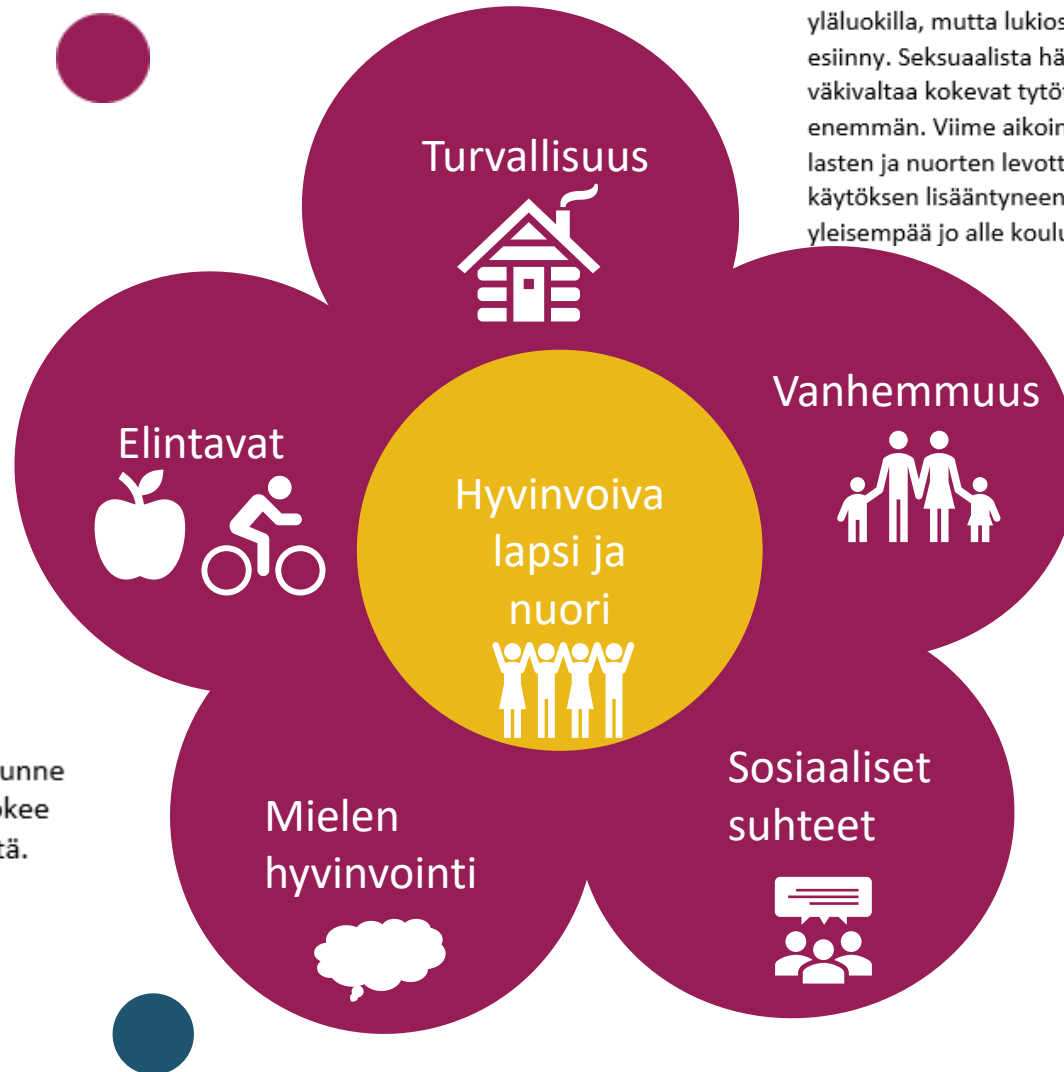
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky on huolestuttavaa, ja liian moni ei liiku suositusten mukaisesti. Monet lapset ja nuoret jättävät aamupalan tai koululounaan syömättä. Myös hampaiden harjaus on heikentynyt. Päihteiden käyttö (alkoholi ja tupakka) on kuitenkin jonkin verran vähentynyt.

Lasten ja nuorten yksinäisyyden tunne on lisääntynyt ja yhä harvempi kokee vahvaa positiivista mielenterveyttä. Ahdistuneisuus yläluokilla on lisääntynyt, samoin kuin nuorten masennuksen lääkehoito.

Osa lapsista ja nuorista kokee syrjintää ja kiusaamista sekä perheen sisäistä väkivaltaa. Kiusaaminen on kasvanut yläluokilla, mutta lukiossa sitä ei enää esiinny. Seksuaalista häirintää ja väkivaltaa kokevat tytöt poikia enemmän. Viime aikoina on havaittu lasten ja nuorten levottoman käytöksen lisääntyneen. Se on yhä yleisempää jo alle kouluikäisillä.

Lasten/nuorten ja vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa on jonkin verran enemmän haasteita, kuten vanhempien liiallinen alkoholinkäyttö, joka on yleisempää kuin koko maassa yleensä. Vanhemmuuden tukemiseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota, koska se edistää myös lasten hyvinvointia.

Lasten ja nuorten taiteen ja kulttuurin harrastuneisuus on kasvanut ja suurin osa kokee kuuluvansa itselle tärkeään ryhmään tai yhteisöön. Ilman yhtään hyvää kaveria olevien lasten määrä on hiukan kasvanut.

2. Lasten ja nuorten kasvuolot ja hyvinvoinnin tila

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila on Suomussalmen alueella indikaattorien ja kouluterveyskyselyn perusteella suhteellisen hyvä. 17,8 % kunnan asukkaista kuuluu tämän suunnitelman johonkin ikäryhmään.

Yksi keskeinen hyvinvointiin vaikuttava asia on liikunta. Vaikka 5. ja 8. vuosiluokan oppilaille tehtävien Move!-mittausten tulokset ovat hieman parantuneet on silti haasteena miettiä, miten liikunta-aktiivisuutta ja intoa liikkumiseen voidaan edelleen edistää.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittämistä ajatellen suunnitelmassa on keskitytty liikunnan, terveellisten elämäntapojen, harrastamisen ja lasten sekä nuorten osallisuuden lisäämiseen. Yhteisöllisyydellä ja harrastustoiminnalla pyritään myös ehkäisemään yksinäisyyttä ja koulukiusaamista, jotka molemmat ovat kouluterveyskyselyn perusteella selkeästi havaittavia ilmiöitä myös Suomussalmella.

Lasten ja nuorten määrä	Vuoden 2024 tilasto (2022)	
0-6 v	280	(244)
7-12 v	326	(336)
13-15 v	170	(182)
16-18 v	148	(176)
19-28	329	(400)
0-28 vuotiaita yht.	1253, 17,8 % asukkaista (1338, 18,1 % asukkaista)	
Asukkaita	7038	(7367)

2. Varhaislapsuus – nykytila

Suomussalmen kunnan varhaiskasvatuspalvelujen piirissä on tällä hetkellä noin 180 lasta, ja lapsiryhmiä on tällä hetkellä 10.

Varhaislapsuuden hyvinvointiin vaikuttaa moni asia, joihin erityisesti kunnan palveluista varhaiskasvatus voi vaikuttaa merkittävästi. Myös esimerkiksi yhdistysten kerhotoiminta ja kunnan yhteistyö hyvinvointialueen kanssa ovat tärkeässä asemassa.

Vuonna 2023 Suomussalmen kunnan alueella lasten pienituloisuusaste oli 13,4 %. Pienituloisuus voi vaikuttaa esimerkiksi harrastusmahdollisuuksiin, retkiin osallistumisiin tai yksinäisyyden kokemuksiin.

Suomussalmen kunnan varhaiskasvatuksen tavoitteena on tuottaa lapsilähtöisiä varhaiskasvatuspalveluja, jotka tarjoavat turvallisuutta, aktiviteetteja ja lapsen ikätason huomioivaa kasvatusta yhdenvertaisesti kaikille tämän ikäluokan lapsille kunnassa. Suomen 2025 lapsibarometrissä nousi esille, että lapsille tärkeintä eskari-ikäisenäkin on leikki. Myös kavereiden tärkeys nousi tuloksissa esille. Varhaiskasvatuspalveluissa edistetään yhteisöllisyyttä ja tutustutaan uusiin ihmisiin – minkä lisäksi osaltaan varhaiskasvatus toimii myös vanhemmuuden tukena.

Piirros: Mari
2022

2. Varhaislapsuus – mitä tehdään nyt?

- Käytössä on kolmitasoinen tuen malli
- Aktiivinen yhteistyö perusopetuksen, neuvolan, järjestöjen ja seurakunnan kanssa
- Aktiivinen lähiluonnon hyödyntäminen
- Liikkuva varhaiskasvatus
- Ruokakasvatus
- Lasten ja vanhempien osallisuuden lisääminen varhaiskasvatuksessa
- Varhainen puuttuminen
- Lapsen tuki

2. Nykytila – perusopetus ja lukio, opiskelijamääräkehitys

Syntyneiden lasten määrä Suomussalmella,
viiden vuoden keskiarvo 29,2 lasta / vuosi

2020 – 27 lasta

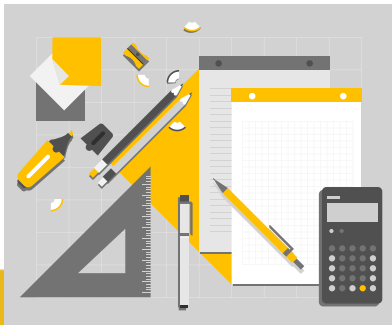
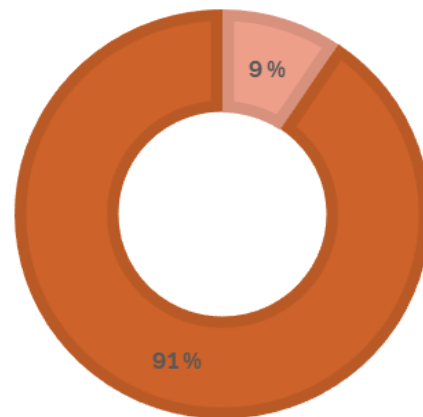
2021 – 29 lasta

2022 – 36 lasta

2023 – 27 lasta

2024 – 27 lasta

ALLE 15-VUOTIAITA 9,4 % (10 %)

ESIOPETUS ENNUSTEET 2024 - 2030

Lukuvuosi	24-25	25-26	26-27	27-28	28-29	29-30	30-31
Koulu / synt.vuosi	s.18	s.19	s.20	s.21	s.22	s.23	s.24
Karhulanvaara	22	17	17	15	15	13	15
RK-Taivalalanen	21	17	17	15	16	14	15
Esiopetus yhteensä	43	34	34	30	31	27	30

ESI JA PO OPPILAAT ja ennusteet 2024 - 2030

Koulu / lukuvuosi	24-25	25-26	26-27	27-28	28-29	29-30	30-31
Karhulanvaara ESI	22	17	17	15	15	13	15
Karhulanvaara 1-6	119	120	115	110	107	105	99
KARHULANVAARA YHTEENSÄ	141	137	132	125	122	118	114
Ruukinkangas ESI	21	17	17	15	16	14	15
Ruukinkangas 1-6	204	187	164	141	124	104	100
Ruukinkangas 7-9	162	162	178	183	174	165	140
RUUKINKANGAS YHTEENSÄ	387	366	359	339	314	283	255
ESI + PO yht.	528	503	491	464	436	401	369

AIKUISTEN JA VALMISTAVA PERUSOPETUS

Lukuvuosi	24-25	25-26	26-27	27-28	28-29	29-30	30-31
Valmistava Ruukikangas	11	12	12	12	12	12	12
Aik.PO Ruukikangas	7	14	14	14	14	14	14
AIK JA VALMISTAVA YHT.	18	26	26	26	26	26	26

LUKION OPPILAAT ja ennusteet 2024 - 2030

Lukuvuosi	24-25	25-26	26-27	27-28	28-29	29-30	30-31
Lukio yhteensä	72	73	71	71	71	77	79

2. Alakouluikäiset – nykytila

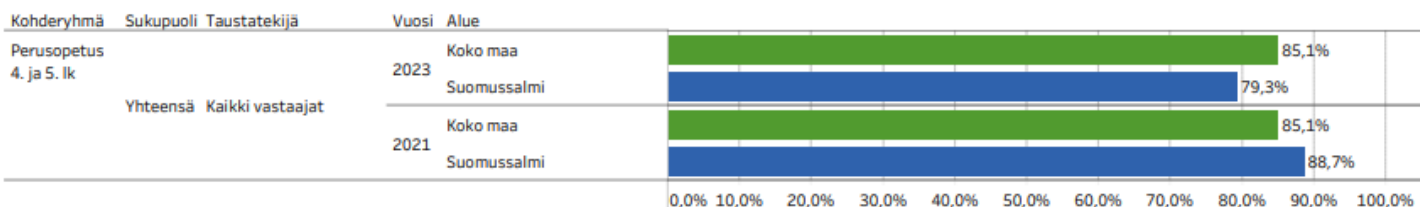
Move! -mittausten tulokset [Kuntien Move!-tulosraportit](#) [Kommunernas Move!-resultatsrapporter](#)

– fyysisen toimintakyvyn mahdollinen vaarantuminen. Suomussalmi 43,1 % 5.-luokkalaisista.

Luokka / Klass	Pojat / Pojkar	Tytöt / Flickor	Yhteensä / Totalt
5. luokka/5. klass	40 %	46.4 %	43.1 %
8. luokka/8. klass	29.2 %	50 %	38.1 %
molemmat luokat/båda klasserna	35.2 %	47.8 %	41 %

Tulos ilmaisee prosenttiosuuden oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla. Valtakunnallisesti noin 36 prosentilla kaikista testatuista toimintakyky on niin alhaisella tasolla, että se saattaa aiheuttaa haasteita arjen jaksamiseen. Kainuussa mittaustulokset ovat valtakunnan keskiarvoon nähden hieman heikommät. Syynä tähän on pidetty pitkien välimatkojen aiheuttamaa kuljetustarvetta niin arjessa kouluun kuin koulun ulkopuoliseenkin toimintaan liittyen. Harrastustarjonnan kapea-alaisuus on myös näkynyt haastavana tekijänä, vaikka Suomussalmella asia onkin harrastustoiminnan osalta kohtalaisen hyvä aktiivisesta hanketoiminnasta ja seurayhteistyöstä johtuen.

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä

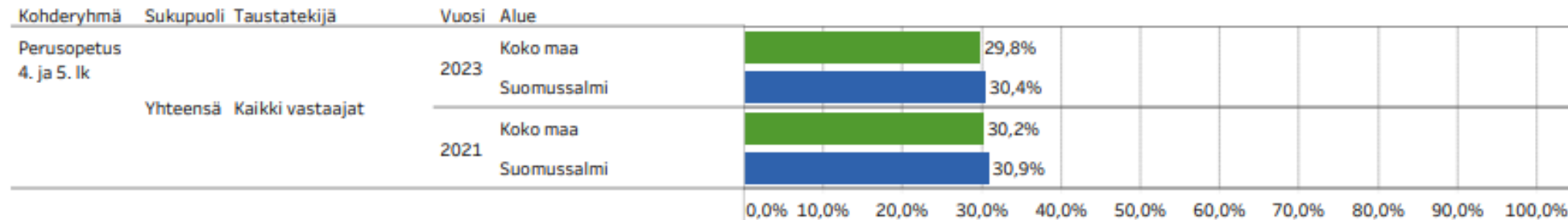
[/invointi | Tableau Public](#)

Indikaattori perustuu kysymykseen: "Oletko elämääsi tällä hetkellä?". Vastausvaihtoehdot: 1) Erittäin tyytyväinen, 2) Melko tyytyväinen, 3) En tyytyväinen enkä tyytymätön, 4) Melko tyytymätön, 5) Erittäin tyytymätön. Tarkastelussa ovat ne vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 tai 2. (Selkokielisessä lomakkeessa kysymys ja vastausvaihtoehdot ovat: "Kuinka tyytyväinen olet elämääsi tällä hetkellä?", 1) Olen erittäin tyytyväinen, 2) Olen melko tyytyväinen, 3) En ole tyytyväinen. Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 tai 2.)

2. Alakouluikäiset – nykytila

Suun terveys – hampaiden harjaaminen [Lasten ja nuorten terveys ja hyvinvointi | Tableau Public](#)

Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä

Indikaattori tuottaa tietoa siitä, kuinka suuri prosenttiosuus lapsista (5.lk) harjaa hampaansa harvemmin kuin kahdesti päivässä. Lapsen suun terveyden ylläpitämisessä keskeisintä ovat hyvä suuhygienia ja terveelliset ruokatottumukset. Vanhempien hyvä esimerkki on paras tapa niiden oppimiseen. Kouluikäisten lasten suun terveyteen ja hammashygieniaan kiinnitetään huomiota osana koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa. Valtioneuvoston vuonna 2010 antama asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta ohjaa kuntien toimintaa. Suun määräämääräiset terveystarkastukset tulee tehdä kaikille 1., 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille. Tarkastukseen kuuluu kliinisen tarkastuksen lisäksi ehkäisevät toimenpiteet ja tarpeellinen neuvonta.

Suomussalmella kouluterveyskyselyn 2021 tulokset indikoivat positiivista kehitystä vuoteen 2019 verrattuna. Sama positiivinen kehitys on nähtävissä vuoden 2023 tuloksissakin. Indikaattori on syytä pitää mukana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seurattavina kohteina, jotta varmistetaan trendin jatkuminen myös tulevaisuudessa. Eri tutkimuksissa on osoitettu, että suun terveydellä ja hyvällä hammashygienialla on nähtävissä suoria vaikutuksia muihin fyysisiin sairauksiin.

2. Alakouluikäiset – nykytila

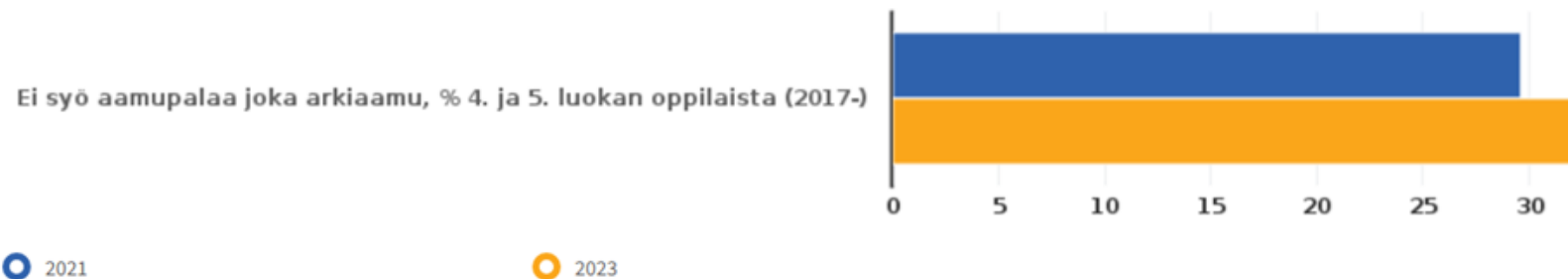

Ruokailutottumukset [Lasten ja nuorten terveys ja hyvinvointi | Tableau Public](#)

Aamupala on koululaiselle merkittävä osa päivän ravinnosta. Lapsen perustarpeisiin kuuluu riittävä, monipuolinen ravinto. Indikaattori tuottaa tietoa siitä, kuinka suuri osa kohderyhmästä ei syö aamupalaa joka arkipäivä. Vuonna 2021 4. ja 5. luokan oppilaista 29,6% ei syönyt aamupalaa joka arkipäivä, vuonna 2023 vastaava luku taas oli 32,6%.

Ei syö aamupalaa joka arkipäivä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

info ind. 4820 Alue: Suomussalmi Sukupuoli: Yhteensä

2. Alakouluikäiset – mitä tehdään nyt

- Kolmiportainen tuki käytössä - vahva valmistelutyö käynnissä kohti uudistuvaa oppimisen tuen järjestämistä 1.8.2025 alkaen.
- Kiusaamisen vastainen työ ja hyvinvointi: KiVa-Koulu ohjelma, someturva –palvelu, koulunuorisotyö
- Yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiskeluhoito
- Oppilaskuntatoiminta
- lapsiparlamentti
- Yhteistyö seurakunnan kanssa, retket ja leirit
- Aktiivinen, ohjattu harrastustoiminta (Kainuun harrastamisen malli sekä kunnan kerhotoiminnan kehittäminen -hankkeet)
- Yhteistyö seurojen ja yhdistysten kanssa
- Poissaoloihin puuttumisen ja ennaltaehkäisyn malli

Lapsiparlamentin logokilpailun finalistit.
Äänestyksessä voiton vei numero 3.

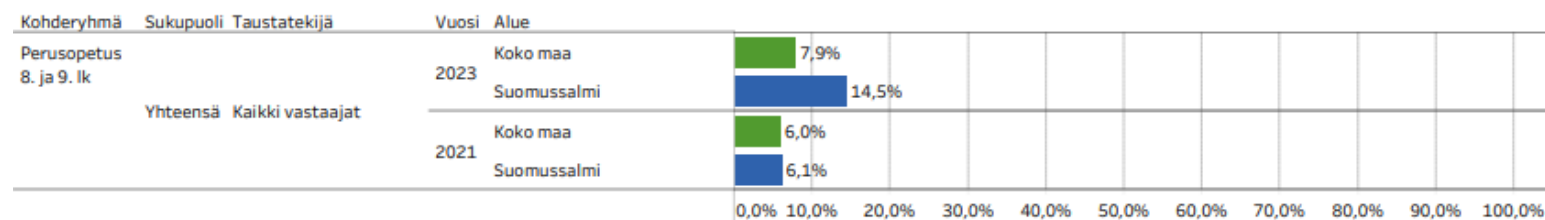
2. Yläkouluikäiset - nykytila

Koulukiusaaminen, kokee tulleen kiusatuksi vähintään kerran viikossa [Lasten ja nuorten terveys ja hyvinvointi | Tableau Public](#)

Indikaattori kertoo niiden nuorten osuudesta (%), joita on kiusattu koulussa vähintään kerran viikossa lukukauden aikana. Koulukiusaaminen on koulussa tai muussa oppilaitoksessa tapahtuvaa henkistä tai fyysistä väkivaltaa, joka on tarkoituksellista, suunnitelmallista ja toista vahingoittavaa. Indikaattori perustuu kysymykseen: "Kuinka usein sinua on kiusattu koulussa/oppilaitoksessa tämän lukukauden aikana?". Vastausvaihtoehdot: 1) Useita kertoja viikossa, 2) Noin kerran viikossa, 3) Harvemmin, 4) Ei lainkaan. Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 tai 2.

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa

Koulukiusaaminen on uhrilleen henkisesti vahingollista ja aiheuttaa traumoja, jotka saattavat säilyä aikuisuuteen asti. Koulukiusaaminen voi olla yksilöiden välistä tai yhteisöllistä. Useimmiten kiusaaminen kohdistuu yhteen oppilaaseen.

Koulukiusaaminen myös lisää lapsen ja nuoren turvattomuuden tunnetta ja olla vakava uhka terveydelle, hyvinvoinnille ja koulumotivaatiolle. Kiusaaminen vaikuttaa kouluviihtyvyyteen, heikentää koulu- ja opintosuorituksia sekä aiheuttaa poissaoloja. Koulukiusatuilla on keskimääräistä enemmän mielenterveyden häiriöitä. Koulukiusatut kärsivät samanaikaisesti usein yksinäisyydestä sekä erilaisesta oireilusta, kuten masentuneisuudesta ja ahdistuneisuudesta. Kiusaaminen aiheuttaa myös syrjäytymistä ja epäluottamusta muihin ihmisiin. Lapsuudessa koettu jatkuva kiusaaminen on yhteydessä aikuisiällä masennukseen ja itsetuhoisuuteen. Pahimmillaan kiusaaminen jatkuu koko kouluajan ja jättää jälkensä kiusattuun pysyvästi.

Suomessa toteutetaan useita koulukiusaamisen vähentämiseen tähtääviä toimintamalleja. KiVa Koulu-ohjelma koulukiusaamisen vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi on käytössä noin 90 prosentissa perusopetusta antavista kouluista. KiVa Koulu -ohjelman vaikuttavuudesta luokka-asteilla 1–9 (8–16-vuotiaat) on vahvaa näyttöä sekä kiusaamisen että kiusatuksi joutumisen vähenemisenä. Suomussalmella perusopetus on mukana KiVa Koulu -ohjelmassa.

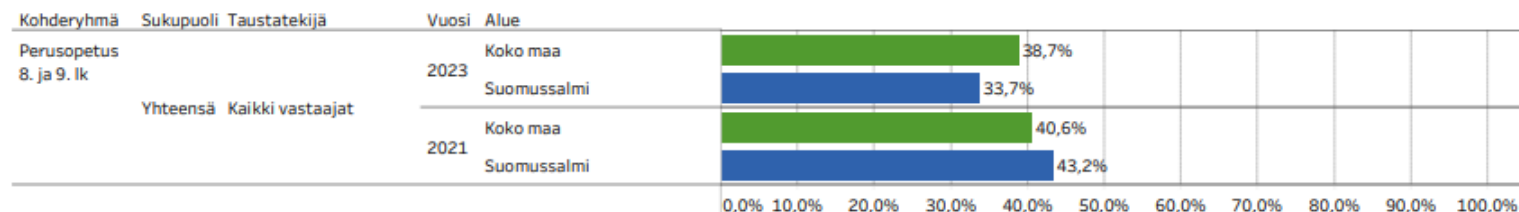
2. Yläkouluikäiset - nykytila

Osallisuuden kokemus, kokee olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä [Lasten ja nuorten terveys ja hyvinvointi | Tableau Public](#)

Oppilaiden osallisuuden kokemus ja yhteisöön kuulumisen tunne ovat vahvasti vaikuttamassa siihen, kuinka motivoituneita työskentelyyn kouluyhteisön jäsenenä ollaan.

Indikaattori perustuu kysymykseen: "Koen olevani tärkeä osa". Kysymyksen osio: Kouluyhteisöä. Vastausvaihtoehdot: 1) Täysin samaa mieltä, 2) Samaa mieltä, 3) Ei samaa eikä eri mieltä, 4) Eri mieltä, 5) Täysin eri mieltä. Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 tai 2.

Kokee olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä

Move!-mittausten tulokset [Suomussalmi](#) (a3s.fi)

- fyysisen toimintakyvyn mahdollinen vaarantuminen, Suomussalmi 38,1 % 8.-luokkalaisista.

Luokka / Klass	Pojat / Pojkar	Tytöt / Flickor	Yhteensä / Totalt
5. luokka/5. klass	40 %	46.4 %	43.1 %
8. luokka/8. klass	29.2 %	50 %	38.1 %
molemmat luokat/båda klasserna	35.2 %	47.8 %	41 %

Tulos ilmaisee prosenttiosuuden oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla. Laskennassa on huomioitu kaikki fyysisen toimintakyvyn osa-alueet. Valtakunnallisesti noin 40 prosentilla 8. luokan oppilaista on fyysinen toimintakyky huolestuttavalla tasolla ja saattaa aiheuttaa haasteita arjen jaksamiseen. Kainuussa mittaustulokset ovat valtakunnan keskiarvoon nähden heikommalla tasolla. Syynä tähän on pidetty pitkien välimatkojen aiheuttamaa kuljetustarvetta arjessa niin kouluun kuin koulun ulkopuoliseenkin toimintaan liittyen. Harrastustarjonnan kapea-alaisuus on myös näkynyt haastavana tekijänä, vaikka Suomussalmella asia onkin harrastustoiminnan osalta kohtalaisen hyvä aktiivisesta hanketoiminnasta ja seurayhteistyöstä johtuen.

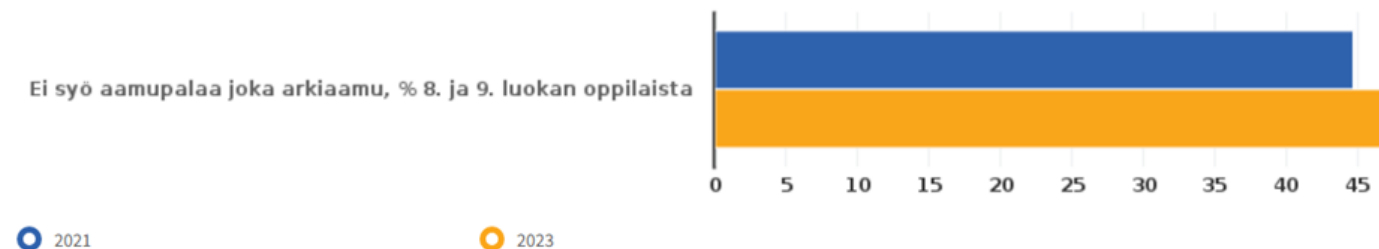
2. Yläkouluikäiset – nykytila

Ruokailutottumukset [Lasten ja nuorten terveys ja hyvinvointi | Tableau Public](#)

Aamupala on koululaiselle merkittävä osa päivän ravinnosta. Nuoren perustarpeisiin kuuluu riittävä, monipuolinen ravinto. Yläkouluikäisen kouluviikko sisältää 30h + koulumatkoihin käytettävä aika, joten päiville tulee pituutta. Indikaattori tuottaa tietoa siitä, kuinka suuri osa kohderyhmästä ei syö aamupalaa joka arkipäivä. Vuonna 2021 8. ja 9. luokan oppilaista 44,7% ei syönyt aamupalaa joka arkipäivä, vuonna 2023 vastaava luku oli 47,6%.

Ei syö aamupalaa joka arkipäivä, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 319 Alue: Suomussalmi Sukupuoli: Yhteensä

2. Yläkouluikäiset – mitä tehdään nyt

- Kolmiportainen tuki käytössä - vahva valmistelutyö käynnissä kohti uudistuvaa oppimisen tuen järjestämistä 1.8.2025 alkaen.
- Kiusaamisen vastainen työ ja hyvinvointi: KiVa-Koulu ohjelma, someturva – palvelu, koulunuorisotyö
- Yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiskeluhoito
- Mielenterveyshoitajan palvelut käytössä
- Poissaoloihin puuttumisen ja ennaltaehkäisyyn malli käytössä
- Oppilaskuntatoiminta
- Yhteistyö seurakunnan kanssa, retket ja leirit
- Ryhmyttäminen - lisähuomiointi 7.luokille
- Aktiivinen, ohjattu harrastustoiminta (Kainuun harrastamisen malli sekä kunnan kerhotoiminnan kehittäminen -hankkeet)
- Yhteistyö seurojen ja yhdistysten kanssa
- Tukioppilastoiminta

2. Toinen aste - nykytila

TEAvisarin vuoden 2024 tuloksia

Vahvuuksia:

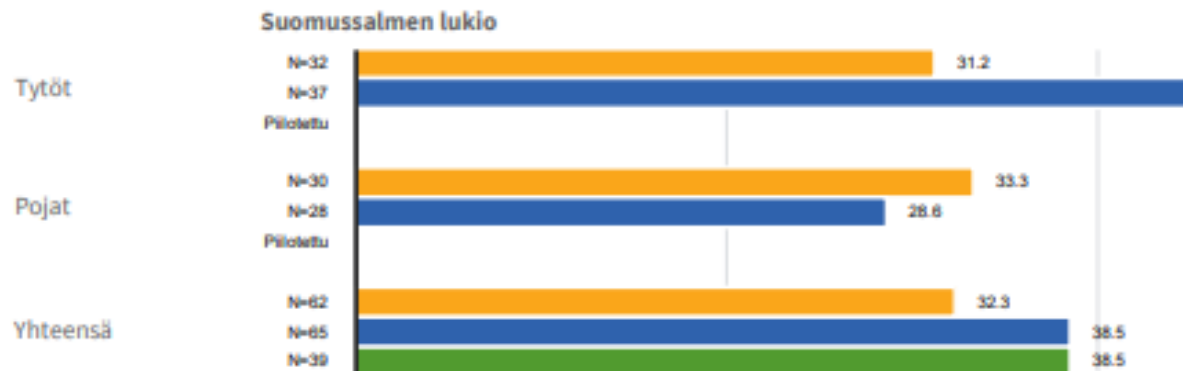
- Opiskelijoiden osallisuus vahvalla pohjalla: aktiivinen opiskelijakunta, koulun opiskelijahuoltoryhmässä opiskelijajäsen, kunnan kokouksissa läsnä opiskelijoiden edustaja, edustus nuorisovaltuustossa
- Opiskeluhuollon palveluista tiedottaminen opiskelijoille
- Yhteinen käytäntö poissaolojen ehkäisemisestä ja niihin puuttumisesta
- Muu opiskelijoiden hyvinvointi; väkivallan ehkäisy, kiusaamistapausten käsittely

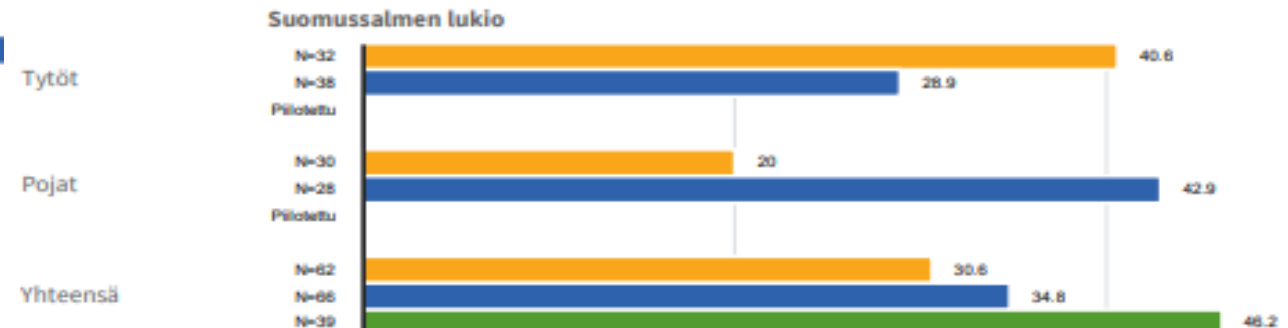
2. Toinen aste - nykytila

- Kouluterveyskyselyn 2023 huolta herättäviä tuloksia:
Peräti 38,5 % kyselyyn vastanneista lukiolaisista jättää aamupalan syömättä. 46,2 % vastanneista taas nukkuu arkisin alle 8 tuntia.
- Positiivista on, että koulukiusaamista ei juurikaan koettu esiintyvän.
- Kehittämiskohteina edelleen liikuntaa ja terveellisiä elämäntapoja edistävät toimenpiteet.

Ei syö aamupalaa joka arkipäivä, Lukio

Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, Lukio

2019 2021 2023

2. Toinen aste – mitä tehdään nyt

- Opiskelijakunnan aktiivinen toiminta hyvinvoinnin edistämiseksi; tempauksia ja teemaviikkoja pitkin lukuvuotta.
- Koulun vuosittaiset tapahtumat (penkkarit, vanhojen tanssit ja cocktail-tilaisuus, yökirkko joulun alla) ovat kaikkien tapahtumia.
- Liikuntailtapäivät syksyisin ja keväisin
- Liikunnallisuuden ja toiminnallisuuden sisällyttäminen opetukseen ja oppitunteihin (jumppatauot, mennään oppitunneilla ulos luokasta).

2. Nuoret aikuiset (18-28 v) – nykytila

- Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24 vuotiaiden nuorten osuus on noussut vuodesta 2021, 41 -> 58.
- Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevat (NEET) nuoret. Arvio syrjäytymisriskissä olevista v. 2023 oli 114 nuorta, 20,5 % nuorista. Suomussalmen tilanne on edelleen Kainuun heikoin, ja valtakunnan keskiarvon yläpuolella.
- Terveys - 16-24 v erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen prosenttiosuus 6,4 % on hieman laskenut vuoteen 2021 nähden.
- Nuorisotyöttömyys alle 25 –vuotiaasta työvoimasta on pysynyt samana vuoteen 2021 verrattuna (16 %).

Tunnistettavia ilmiöitä ja tuen tarpeita:

- Toimeentulo, asuminen, taloudelliset vaikeudet
- Yksinäisyys, ahdistuneisuus
- Perheen perustaminen, nuorten lapsiperheiden tuki, yksinhuoltajat
- Muutto opiskelemaan tai töihin, itsenäistyminen
- Yli 18-vuotiaiden kohtaamispaikat puuttuu

SUOMUSSALMI

2. Nuoret aikuiset – mitä tehdään nyt

Aikalisätoiminta on kaikille **varusmies- ja siviilipalvelusikäisille miehille ja naisille tarkoitettu tukipalvelu**, jossa nuori saa oman nimetyn ohjaajan, tukea elämäntilanteen selvittelyyn, apua parhaiden ratkaisujen löytämiseen sekä tietoa ja ohjausta erilaisiin palveluihin.

Etsivässä nuorisotyössä kohdataan **alle 29-vuotiaita nuoria**, jotka tarvitsevat arjessaan tukea sekä näkymiä tulevaisuuteen. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuun, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämäntilanteensa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille.

Työpaja Hanslankarit on tarkoitettu suomussalmelaisille **alle 29-vuotiaille nuorille**, jotka tarvitsevat tukea löytääkseen oman polkunsä. Työpajalla voi vahvistaa omaa arjenhallintaansa ja toimintakykyään sekä saada tukea jatkopolun löytämiseen. Työpajalla voi myös kokeilla uutta ammattialaa, kasvattaa ammatillista osaamista ja vahvistaa työelämä- ja työyhteisötaitojaan. Työpaja voi toimia vaihtoehtoisena oppimisympäristönä tutkinnon tai tutkinnonosan suorittamisessa. Työpajan yhteisö tarjoaa osallisuuden kokemuksia sekä vahvistaa valmentautujien sosiaalisia taitoja ja kykyä toimia ryhmässä.

Rikos ja riita-asioiden sovittelu on palvelu **rikoksen tai riidan osapuolille**. Siinä ulkopuoliset sovittelijat auttavat käsittelemään asiaa. Sovitteluun osallistuminen on vapaaehtoista eikä se maksa osapuolille mitään. Sovittelun tarkoitus on korvata rikoksen tai riidan seurauksena tapahtuva oikeudenkäynti, tuoda muodollisen oikeusprosessin rinnalla ratkaisuja rikokseen tai riitaan. Sovittelutapaamisessa osapuolet voivat puhua välillään tapahtuneesta rikoksesta tai riidasta. Suomussalmen sovittelut hoidetaan Kainuun sovittelutoimiston kautta

Ankkuritoiminta on moniammatillista yhteistyötä, joka kohdistuu nuorten hyvinvoinnin edistämiseen, **rikosten ennaltaehkäisemiseen ja jo alkaneen rikoskierteen katkaisemiseen** ja se toteutetaan moniammatillisessa ankkuritiimissä. Tiimi tapaa nuoren ja hänen perheensä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta nuorta voidaan tukea hänen elämäntilanteessaan ja tarvittaessa hänet voidaan ohjata muun tarpeellisen avun tai tuen piiriin.

Virranjakaja- Remppatalli on nuorten käytössä oleva remppatalli, jossa voi omatoimisesti korjata autoja, mopoja ja polkupyöriä.

Kaenuun Discord: Kainuun nuorten yhteinen Discord yhteisö. Pelataan yhdessä, erilaisia tietoiskuja, ilmoitellaan tapahtumista, teksti- ja puhekanavilla käsitellään nuoria mietityttäviä asioita. Kainuun nuorisotyöntekijät ja vapaaehtoiset ovat mukana kanavalla.

3. Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät tekijät sekä ongelmia ehkäisevät toimet ja palvelut

Kunnan palvelut

- Varhaiskasvatus
- Esi- ja perusopetus
- Kolmiportainen tuki, opiskeluhoito, tehostettu ja erityinen tuki
- Kulttuuri-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalvelut
- Koulun kerhotoiminta, Harrastamisen Suomen malli
- Nuorisovaltuusto
- Lapsiparlamentti
- Ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö
- Toisen asteen koulutus, lukio
- Asuminen ja ympäristö

Hyvinvointialueen palvelut

- Neuvolapalvelut
- Perheneuvola
- Ehkäisy- ja perhesuunnittelu
- Lastensuojelu
- Koulupsykologi
- Koulukuraattori
- Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto
- Suun terveydenhuolto

Järjestöjen ja seurakunnan palvelut

- MLL
- Kainuun Liikunta ry.
- 4H-yhdistys
- Seurakunta
- Urheiluseurat
- Kainuun musiikkiopisto

3. Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät tekijät sekä ongelmia ehkäisevät toimet ja palvelut

- **Suomussalmella olevia hyvinvointia suojaavia sekä ulkoisia että sisäisiä tekijöitä ovat:**
- **Luonto** ja sen tarjoamat mahdollisuudet harrastamiseen, kuten metsästys ja kalastus ja niihin liittyvät sosiaaliset yhteisöt.
- Viihtyisät koulujen ja päiväkotien ympäristöt ja sujuva yhteistyö.
- **Yhteisöllisyys toteutuu arjessa ja naapuriapu on osa tukiverkkoa.**
- Nuorilla **useita kohtaamisen ja tekemisen paikkoja**: nuorisotila, Virranjakaja-Remppatalli, seurakunnan takkatupa, Roinilan leirikeskus
- **Etsivän nuorisotyön palvelut**, palvelut saatavilla myös netissä
- **Harrastusmahdollisuuksia monipuolisesti ja paljon.** Tarjolla myös maksuttomia harrastusmahdollisuuksia
- **Kaiku-kortin** avulla taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien nuorten, aikuisten, perheiden ja ikäihmisten mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taiteen tekemistä.
- **Nuorten työpaja Hanslankarit** tarjoaa tukea työllistymiseen, opintoihin sekä arjen hallintaan alle 29-vuotiaille kuntalaisille. Käytössä kaikki työllistämisen tukimuodot sekä mahdollisuus suorittaa ammattitutkinnon osia tai ammattitutkintoja tuetusti etäopetuksella.
- **Kulttuurikasvatussuunnitelma** (varhaiskasvatus – II-aste). Kulttuurikasvatussuunnitelma on toimialuerajat ylittävä, yhteistyössä laadittu suunnitelma, joka takaa jokaiselle ikäluokalle varhaiskasvatuksesta toisella asteelle yhdenvertaisen kosketuspinnan ikätasoisesti suunnitelluille kulttuuritoiminnoille ja omakohtaisille kokemuksille.

4. Opiskeluhoolto

Opiskeluhoiltoa koskeva suunnitteluvaihte

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoillon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoiltosuunnitelma. Opiskeluhoiltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Se on tarkistettava vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. (Oppilas- ja opiskeluhoiltolaki 13 §)

Opiskeluhoiltopalvelut kuuluvat Kainuun hyvinvointipalveluiden järjestämistävuolle, yhteistyövelvoite kuntien/koulutuksen järjestäjien kanssa.

Suomussalmella koulutuksen järjestäjän opiskeluhoiltosuunnitelma on yhteinen esi- ja perusopetuksessa, valmistavassa opetuksessa, lukiossa ja aikuisten perusopetuksessa. Opiskeluhoiltosuunnitelmaa käytetään opetussuunnitelman perusteiden muutosmääräysten (12/2022) mukaisesti käsitteenä kaikissa eri koulutusmuodoissa.

Opiskeluhoiltosuunnitelmassa on kaikille yhteinen osuus, jota koulut täydentävät yksikkökohtaisilla osuuksilla.

Koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoillon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoillon ohjausryhmä. Opiskeluhoillon ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen taikka sille asetetut tehtävät voi hoitaa muu tehtävään soveltuva ryhmä. (Oppilas- ja opiskeluhoiltolaki, § 14, 30.12.2013/1287)

Suomussalmen kunnan opiskeluhoillon ohjausryhmän toimintaa johtaa sivistysjohtaja. Kokouksista laaditaan muistiot. Opiskeluhoillon ohjausryhmään kuuluvat: sivistysjohtaja (pj), kuraattori(t), psykologi(t), kouluterveydenhoitaja(t), perusopetuksen koulujen rehtori(t) ja johtaja(t) sekä lukion rehtori. Ryhmä voi tarvittaessa kutsua kokouksiinsa eri alojen asiantuntijoita.

Koulutuksen järjestäjän on seurattava opiskeluhoiltosuunnitelman toteutumista oppilaitoksissa ja tarkistettava sitä tarvittaessa.

Opiskeluhoillon kokonaistarve kouluilla ja päiväkodeilla vaihtelee vuosittain. Opiskeluhoillon toteuttamisessa painotetaan yhteisöllistä opiskeluhoiltoa ja pyritään hyvällä ennakkoinnilla vähentämään yksilökohtaisen opiskeluhoillon tarvetta. Suomussalmen kunnassa työskentelee tällä hetkellä Kainuun hyvinvointialueen palveluksessa kaksi koulupsykologia, kaksi koulukuraattoria, mielenterveyshoitaja sekä kaksi kouluterveydenhoitajaa. Lisäksi käytössä on tarvittaessa Kainuun perhekeskuspalvelut sekä sosiaalityöntekijöiden palvelut. Osa tehtävistä on täytetty osa-aikaisesti.

Opiskelijamäärä Suomussalmella on tällä hetkellä: perusopetus n. 530 (sis. esiopetus), lukio 68, aikuisten perusopetus 7, valmistava opetus n. 10. Oppilasmääräennuste on vuosittain laskeva.

Suomussalmen kunnan koulutuksen järjestäjän opiskeluhoiltosuunnitelma (sivistyslautakunta 21.6.2023) [Dynasty tietopalvelu : Suomussalmen kunta \(oncloudos.com\)](#)

4. Opiskeluhuolto

Opiskeluhuollon työn- ja vastuunjako

Yhteisöllisestä opiskeluhuollosta vastaavat kaikki koulun toimijat. Koulun yhteisen toimintakulttuurin mukaan toimiminen kuuluu koko henkilöstölle. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa kehittävät koulun ja opiskeluhuollon henkilöstö yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Kouluterveydenhoitaja vastaa koulun terveydenhoitotyön asiantuntijuudesta yksilö- ja yhteisötasolla. Hän tekee laajat terveystarkastukset 1. ja 5. ja 8.luokan opiskelijoille. Näihin tarkastuksiin sisältyy myös lääkärintarkastus. Muille vuosiluokille tehdään määräaikaistarkastukset vuosittain. Lisäksi kouluterveydenhoitaja tekee yksittäisiä kontrollitarkastuksia niille opiskelijoille, joille niitä on lääkityksen tai muun syyn vuoksi tehtävä. Terveysdenhoitaja pitää 5.-luokkalaisille oppitunnin murrosikään liittyvistä asioista. Lisäksi hän voi pitää terveystietoa myös muiden luokkien oppilaille. Oppilaat ja huoltajat voivat olla yhteydessä terveydenhoitajaan kaikissa terveyteen liittyvissä asioissa. Kouluterveydenhoitaja ohjaa oppilaan tarvittaessa lääkärille tai muille asiantuntijoille ja tiedottaa kouluterveydenhuollon palveluista ja käytänteistä eri tahoille.

Koulupsykologi toimii aktiivisesti yhteisöllisessä ja yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa. Hän osallistuu yhteisöllisiin opiskeluhuoltoryhmän kokouksiin ja kutsuttuna yksilökohtaisiin moniammatillisiin palavereihin. Koulupsykologi antaa konsultaatiota koulun henkilökunnalle ja on mukana selvittämässä ja arvioimassa lapsen kehityksessä, koulunkäynnissä ja oppimisessa esille tulevia haasteita yhdessä huoltajien ja opettajien kanssa. Tarvittaessa hän tekee psykologisia tutkimuksia. Koulupsykologi tarjoaa myös keskusteluapua ja neuvontaa ja osallistuu verkostotyöhön.

Koulukuraattori vastaa koulun sosiaalityöstä. Hän osallistuu yhteisöllisiin opiskeluhuoltoryhmän kokouksiin ja kutsuttuna yksilökohtaisiin moniammatillisiin palavereihin. Koulukuraattori tekee yhteistyötä monialaisesti. Hän auttaa oppilaita, joilla on ongelmia koulunkäynnissä, sosiaalisissa suhteissa tai omassa kasvussa ja kehityksessä. Kuraattori tapaa yksittäisiä oppilaita tai oppilasryhmiä tilanteen mukaan.

Koulujen psykiatrinen sairaanhoitaja eli miekkari työskentelee pääasiassa yläkoululaisten perustason mielenterveytyksessä. Miekkari ehkäisee ja puuttuu varhain oppilaiden/opiskelijoiden huolenaiheisiin ja psyykkiseen oireiluun sekä antaa vanhemmille ja koululle keinoja tukea oireilevia oppilaita. Nuori itse, hänen vanhempansa tai muu huolen huomannut henkilö voi ottaa yhteyttä miekkariin. Miekkari on tavattavissa koululla neljänä päivänä viikossa.

Opinto-ohjaaja auttaa oppilasta suunnittelemaan omaa opiskeluohjelmaansa, tukee häntä opintojen eri vaiheissa ja kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia suunnitelmia ja valintoja. Opinto-ohjauksen tuntien lisäksi opiskelija voi osallistua pienryhmäohjaukseen ja saa henkilökohtaista ohjausta opiskeluunsa ja elämäänsä liittyvissä asioissa.

Opinto-ohjauksen kokonaisuudesta vastaa opinto-ohjaaja, mutta ohjaustyöhön osallistuvat aktiivisesti myös erityisopettajat, ryhmänohjaajat, luokanvalvojat ja opettajat. Ryhmänohjaaja/luokanvalvoja tai opettaja on ”lähiohjaaja”, joka perehdyttää ryhmänsä koulun käytänteisiin, toimii tiedottajana, edistää luokkahengen syntymistä, seuraa ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja poissaoloja ja osallistuu koulun ja kodin yhteistyöhön. Aineenopettaja ohjaa ja seuraa oman aineensa opiskelua ja tekee yhteistyötä ryhmänohjaajan ja opinto-ohjaajan kanssa. Opinto-ohjaaja on tavattavissa koululla joka päivä.

4. Opiskeluhuolto

- **Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat resurssit**
- Arvioitu tarve kuraattorin, psykologin ja kouluterveydenhuollon palveluiden tarpeesta ja käytettävissä olevasta määrästä htv-muodossa, TARVE (KÄYTÖSSÄ)
- Oppilas- ja opiskeluhoitolaki § 10 (16.12.2021/1146) määrittää, että psykologi- ja kuraattoripalveluita järjestettäessä saa yhtä kuraattoria kohden olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa.
- Suomussalmen kuraattorit (2) työskentelevät osa-aikaisesti tällä hetkellä, yhteenlaskettu työpanos 1,65 htv, josta Suomussalmelle kohdentuu n. 1,4 htv. Kuraattorit työskentelevät myös Hyrynsalmella ja Ristijärvellä.
- Psykologien (2) osalta tilanne on vastaava, Suomussalmelle kohdentuva osuus on yhteensä 0,8 htv.

	kuraattori	psykologi	terveydenhoitaja	mielenterveyshoitaja	Oppilasmäärä 14.5.2025
Karhulanvaaran koulu, sis esiop.	0,2 (0,17)	0,1 (0,1)	0,2 (0,2)	0 (0)	144
Suomussalmen lukio	0,4 (0,34)	0,2 (0,2)	0,2 (0,2)	0,1 (0,1)	68
Ruukinkankaan koulu, sis esiop.	1,5(0,89)	0,5 (0,5)	0,8 (0,8)	1,0 (0,7)	386
valm.op.	0,1(0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	10
aik.po.	0,1(0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	7
yhteensä	2,3 (1,4)	0,8 (0,8)	1,2(1,2)	1,1(0,8)	615

5. Painopistealueet - tavoitteena hyvinvoivat lapset ja nuoret

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa toimenpiteet vuosina 2023–2025 kohdistuivat seuraaviin painopistealueihin;

1. Osallisuus

- **Lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen**, esimerkiksi lapsiparlamenttitoiminta ja aktiivinen yhteistyö koulujen sekä nuorisovaltuuston kanssa.

2. Elintavat **Lasten ja nuorten terveelliset elintavat**

- Tuetaan lasten, nuorten ja perheiden aktiivista liikkumista
- Edistetään lasten ja nuorten ravitsemusta

3. Aktiivinen yhteistyö hyvinvoinnin edistämiseksi

- **Monialaista yhteistyötä kehitetään eri toimijoiden välillä**, esimerkiksi yhteistyö hyvinvointialueen, seurakunnan ja yhdistysten kanssa

6. Suunnitelman tavoitteet, toimenpiteet, mittarit ja toteutuminen

Osallisuus, 1/5

Tavoite: Lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen

Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Toteutuminen
Työpajan toimintamallia oppimisympäristönä kehitetään yhteistyössä oppilaitosten, työllisyyspalveluiden ja Hva:n kanssa	Koulutukseen ja työelämään sijoittuneiden määrä nousee. Nuorten työttömien määrä laskee. Party-tilasto, työllisyystilasto	Nuorisopalvelut Työllisyyspalvelut Työpaja Hanslankarit	Työpajan oppimisympäristössä suoritettu ammattitutkintoja ja tutkinnon osia. Maaliskuussa 2025 alle 25-vuotiaita työttömänä 21. Työpajalla nuoria 36-49/vuosi
Etsivä nuorisotyö etsii ja tavoittelee tuen tarpeessa olevia nuoria	Etsivä nuorisotyö tavoittaa 90 % yhteydenottopyynnöistä. Parent- tilasto	Nuorisopalvelut Etsivä nuorisotyö	Vuonna 2024 etsivään nuorisotyöhön tuli ilmoitus 56:sta nuoresta, joista tavoitettiin 41. Vuosittain ilmoituksia 56-66.
Lapsilla on nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon.	Suomussalmen Nuorisovaltuusto kokoontuu väh. 4 krt/vuosi.	Nuorisopalvelut Perusopetus	Nuorisovaltuusto on kokoontunut 4-6 krt/vuosi

6. Suunnitelman tavoitteet, toimenpiteet, mittarit ja toteutuminen

Osallisuus, 2/5

Tavoite: Lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen

Toimenpide		Mittari	Vastuutaho	Toteutuminen
		Kainuun nuorisovaltuustossa edustajat Ssalmelta. Lasten parlamentti kokoontuu säännöllisesti väh 2 krt/vuosi. Oppilaskuntatoiminta on aktiivista ja oppilaskuntien hallitukset kokoontuvat säännöllisesti.		Lasten parlamentti – toiminta on käynnistynyt ja kokoontunut 2 krt/vuosi. Kokouksia on pidetty molemmilla kouluilla. Oppilaskuntatoiminta on käynnissä molemmilla kouluilla. Oppilaskuntien hallituksissa on edustuksellinen jäsenistö koko koulun oppilaista. Toimintaa ohjaa oppilaskuntien ohjaavat opettajat.

6. Suunnitelman tavoitteet, toimenpiteet, mittarit ja toteutuminen

Osallisuus, 3/5

Tavoite: Lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen

Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Toteutuminen
Kehitetään harrastustoimintaa	Järjestetään maksutonta harrastustoimintaa säännöllisesti, seurataan tuntitoteutumaa. - Kainuun harrastamisen malli - Kerhotoiminnan kehittäminen	Perusopetus	Suomussalmen kunnassa järjestetään maksutonta kerho- ja harrastustoimintaa. Molemmat toimintamuodot ovat hankerahoitteisia. Vuoden 2023 kerhotoiminnan tuntimäärä oli 417 h ja osallistujamäärä 214. Harrastamisen Suomen mallin mukainen tuntimäärä 563 h ja osallistujamäärä 391. Vuoden 2024 kerhotoiminnan tuntimäärä oli 378 h ja osallistujamäärä 275. Harrastamisen Suomen mallin mukainen tuntimäärä 666 h ja osallistujamäärä 431.

6. Suunnitelman tavoitteet, toimenpiteet, mittarit ja toteutuminen

Osallisuus, 4/5

Tavoite: Lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen

Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Toteutuminen
Osallistava budjetointi	Varataan vuosittain määräraha kunnan talousarvioon	Hallintopalvelut	Toteutunut 2023, 2024 ja 2025
Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa	Lasten toiveiden kuunteleminen ja käytäntöön vieminen	Varhaiskasvatus	Leikkipäivä, omanlelun-päivä, toiveruoka-päivä, metsäretket, toivelauluhetket ja erilaisia arjen toiminnassa tapahtuvia toiveiden toteuttamisia leikkikaverin valinnasta lähtien.
Tunnetaitojen vahvistaminen; omien tunteiden ja mielialan tunnistaminen ja keinojen löytäminen vähentämään alakuloisuutta ja masennusta.	Matalan kynnyksen apua tarjotaan kouluilla. Koulun henkilökunnan täydennyskoulutus (Mieli ry.)	Perusopetus Lukio	Perusopetuksen henkilökunnalle järjestettiin suunnitelman mukaan yhteinen Mieli ry:n pitämä täydennyskoulutuspäivä 11/2024. Lukion henkilökunnasta 2 käynyt Mieli ry:n koulutuksen. HVA:n miekkari- ja kuraattoripalvelut ovat olleet käytössä arjessa normaalisti.

6. Suunnitelman tavoitteet, toimenpiteet, mittarit ja toteutuminen

Osallisuus, 5/5

Tavoite: Lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen

Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Toteutuminen
Kiusaamisen ehkäisy	Sosiaalisten taitojen opettelu, koulun nuorisotyön vahvistaminen, kiusaamistapausten väheneminen	Perusopetus	Perusopetuksessa järjestetään ryhmäytymispäivä ja -leirejä. 7. vuosiluokan ryhmäytymisen toteuttamiseen erityistä kohdennusta. Tunnetaitoja käydään läpi oppiaineissa muun opetuksen yhteydessä. Koulun ja nuorisotoimen Koulunuorisotyöhanke käynnistyi 2024 ja jatkuu lv. 2025-2026 loppuun saakka. Kiusaamisen ennaltaehkäisyyn, selvittelyyn ja seurantaan on käytössä KiVa-toimintamalli, joka sisältää myös ennaltaehkäisyä vahvistavat oppitunnit. Someturva-palvelu otettiin käyttöön lv. 2023–2024. Someturva on maksullinen, anonyymi asiantuntijapalvelu, josta oppilas tai henkilökunnan jäsen voi hakea asiantuntija-apua verkossa 24/7.

Elintavat, 1/4

Tavoite: Lasten ja nuorten terveelliset elintavat

Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Toteutuminen
Liikkumista edistävää työtä kohdennetaan vähiten liikkuviin. Välituntiliikunta ja koulujen kerhotoiminta	Oman terveyden kannalta tarpeellisen liikunnan merkitystä korostetaan huoltajatapaamisissa. Välkkäri-koulutettuja vertaisohjaajia on kouluilla riittävästi.	Kouluterveydenhuolto Perusopetus	Valistustyötä on tehty kunnassa aktiivisesti. Kunnassa on järjestetty myös yhteisiä “Hyvän mielen liikuntatapahtumia”, joita jatketaan. Yhteistyössä Hyrynsalmen kunnan kanssa on käynnistetty Move!-tulosten perusteella vähän liikkuvia lapsia kannustamaan ja tukemaan Kuntokipinä-hanke, joka on tuonut pt-palvelua koululaisten arkeen. Ruukinkankaan koulun monipuolinen välituntihiha valmistui 10/2024 ja välituntivälineistöä päivitetään molemmilla kouluilla lv. 2024-2025 aikana. Molemmilla kouluilla on käytössä liikunnalliset pitkät välitunnit ja välkkäri-koulutettuja vertaisohjaajia.

Elintavat, 2/4

Tavoite: Lasten ja nuorten terveelliset elintavat

Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Toteutuminen
Ravintoneuvonta ja kouluruokailu. Ruokakasvatus ja kouluruokasuosituksen noudattaminen	Valvontaruokailuihin osallistuva henkilökunta ohjaa oikeisiin ruokailutottumuksiin koululounaan yhteydessä hyödyntäen malliannoksia (ruokahuolto laittaa esille)	Varhaiskasvatus Perusopetus	Valvontaruokailuun tarvittavat opettajat määrätään vuosittain tarpeen mukaan. Yksilökohtaiset tuen tarpeen mukaiset järjestelyt erityistapauksissa huomioidaan mm. syömishäiriöt. Oppilaille on järjestetty 2023 ja 2025 oppilaskyselyt, jossa laajana osa-alueena on mukana ruokahuoltoa ja sen kehittämistä koskevat osa-alueet. Tulokset on ruokahuollon käytettävissä. 2/2025 on kuntaan perustettu ravitsemustyöryhmä, jossa on mukana eri toimijoiden edustajat ml. oppilaiden ja opiskelijoiden edustajat.

Elintavat, 3/4

Tavoite: Lasten ja nuorten terveelliset elintavat

Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Toteutuminen
Yksinäisyyden vähentäminen	Roinila-leiritoiminta toteutetaan suunnitelmallisesti. Ryhmäytymistunnit kaikilla vuosiluokilla yläkoulussa. Tukioppilastoiminta yläkouluikäisillä ja kummioppilastoiminta alakouluikäisillä järjestetään.	Perusopetus	Ryhmäyttämistoiminta on aktiivista ja toteutuu ikäryhmittäin eri muodoin, mukana mm. Roinilan leiritoiminta yhteistyössä srk:n kanssa. Tukioppilastoiminta on toiminut valinnaiskurssina Ruukinkankaan koulun yläluokkalaisilla. Kummioppilastoiminta Karhulanvaaran koululla 6.-luokkalaiset toimivat esikoululaisten kummeina. Syksyllä 2024 aloitettu koulunuorisotyö.

Elintavat, 4/4

Tavoite: Lasten ja nuorten terveelliset elintavat

Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Toteutuminen
Liikkuva varhaiskasvatus	Päivittäinen fyysinen aktiivisuus	Varhaiskasvatus	Päivittäiset ulkoilut, liikuntasalin päivittäinen käyttömahdollisuus, kunnan liikuntapäivä, Pitämän luistelukentän ja hiihtomaan käyttö talvisin 😊
Suun terveys ja hyvä suuhygienia	Perusopetuksessa hammashygienistin vierailut luokissa toteutuvat vuosittain	Kouluterveyden huolto	STM:n valtakunnalliset suositukset toteutuneet. Hammaslääkärin tarkastukset 1. ja 8. luokan oppilailla. Suuhygienistin tarkastukset 5. luokan oppilaille.
Kannustetaan päihteettömyyteen	Alaikäisten alkoholin ja tupakkatuotteiden käytön väheneminen	Perusopetus Nuorisopalvelut	Seurataan Kouluterveyskyselyn ja Teaviisarin tuloksia. Valistustyötä on jatkettu yhteistyössä terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa.

Aktiivinen yhteistyö hyvinvoinnin edistämiseksi, 1/

Tavoite: Monialaista yhteistyötä kehitetään eri toimijoiden välillä

Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Toteutuminen
Suunnitellaan ja toteutetaan toimintaa sekä tapahtumia yhdessä eri toimijoiden kanssa	Määrä/ kumppaneiden määrä/yhteistyön laadun arviointi	Sivistyspalvelut	Yhteistyökumppaneina mm. MLL ry., Kainuun Liikunta, kunnan eri toimialat sekä toimialojen eri palveluyksiköt, Suomussalmen aktiiviset seura- ja yhdistystoimijat sekä vapaaehtoiset, Kainuun musiikkiopisto, lähikunnat mm. Hyrynsalmi. Yhteistyö on ollut tapahtumien, yhteisten suunnitelmien ja toimintaohjelmien ml. hanketoiminnan työstämistä ja järjestämistä. Pienten toimijoiden voimien yhdistäminen on tuottanut positiivisia vaikutuksia mm. hankerahoituksen saamiseen sekä palveluiden tuottamiseen harvaan asutuilla alueilla.

Aktiivinen yhteistyö hyvinvoinnin edistämiseksi, 2/4

Tavoite: Monialaista yhteistyötä kehitetään eri toimijoiden välillä

Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Toteutuminen
Ankkuritoiminnan käynnistäminen	Toiminta käynnistyy 1.10.2023, toiminta säännöllistä	Nuorisopalvelut Perusopetus	Toiminta on käynnistynyt suunnitelman mukaisesti vuonna 2023. Vuonna 2024 Ankkuri-tiimi kokoontui jo 10 kertaa.
Palveluja tarjolla netissä	Nuorten onks'tää normaalia ja Kaenuun Discord toimivat 1 krt/vko	Nuorisopalvelut	Etsivä nuorisotyö palvelut Kainuun yhteisissä nettipalveluissa.
Move!-tulosten seuraaminen ja hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä	Move!-tulosten perusteella fyysisen toimintakyvyn vaarantuminen (%-osuus oppilaista) vuosittain vähenevä	Perusopetus Liikuntapalvelut	Move! Tuloksissa Suomussalmen perusopetuksessa terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla oli koko oppilasmäärästä: Vuonna 2023: 37,7% Vuonna 2024: 41% Tuloksissa 5.luokkalaisten tulokset olivat parantuneet, 8.luokkalaisten tulokset laskeneet vuosien välillä.

Aktiivinen yhteistyö hyvinvoinnin edistämiseksi, 3/4

Tavoite: Monialaista yhteistyötä kehitetään eri toimijoiden välillä

Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Toteutuminen
Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen	Ikätasoiset työpajat ja –toiminnot toteutuvat suunnitelman mukaan.	Kulttuuri, varhaiskasvatus, perusopetus, lukio	Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaiset työpajat ovat toteutuneet ikäryhmittäin. Lukiolaisille järjestettiin työpaja joka vuosikurssille Mustarinda-talon puolesta Ämmänpäreen ympäristössä. Muutoin suunnitelma ei toteutunut lukiolaisilla, koska 1. vsk opiskelijat eivät käy vielä valinnaista GE3 opintojaksoa, kuten suunnitelmassa on ajateltu. Lukuvuosi 2023-2024 oli vasta käynnistysvaihe, jolloin kaikki ei vielä toteutunut. Lukuvuosi 2024 – 2025 suunnitelman mukaiset työpajat pyörivät jo arjessa.

Aktiivinen yhteistyö hyvinvoinnin edistämiseksi, 4/4

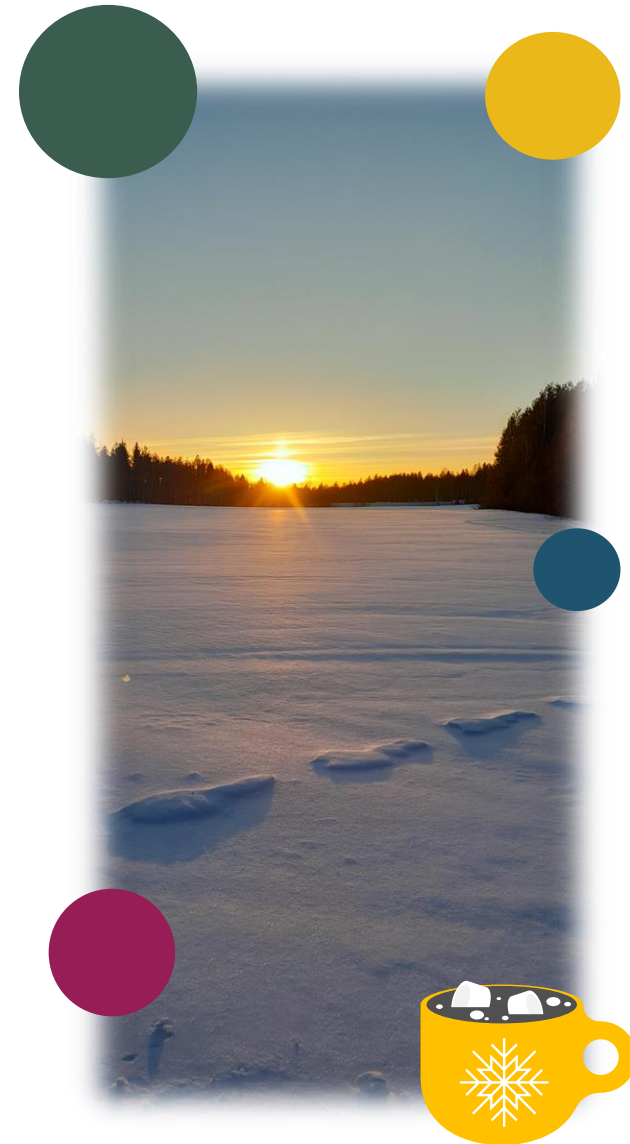
Tavoite: Monialaista yhteistyötä kehitetään eri toimijoiden välillä

Toimenpide	Mittari	Vastuutaho	Toteutuminen
Lukupolku (kirjaston ja perusopetuksen yhteistyösuunnitelma)	Sovitut yhteistyön muodot toteutuvat luokka-asteittain	Kirjastopalvelut Perusopetus	Kirjastoauto on vierailut säännöllisesti kouluilla ja lukuvuoden aikana vuosiluokkatasoisesti vieraillaan kirjastossa
Kuullaan nuorten toiveita	Harrastustoimintaa nuorten toiveiden mukaisesti	Sivistyspalvelut	Suomussalmen kunnassa on oppilaitosten oppilaat osallistuneet sekä valtakunnalliseen kyselyyn, että kunnan omaan kyselyyn harrastustoiminnasta. Tuloksia on hyödynnetty kerho- ja harrastustoiminnan hankerahoitushakemuksien pohjana ja otettu huomioon myös oppilaitosten välinehankintojen suunnittelussa.

7. Seuranta ja raportointi

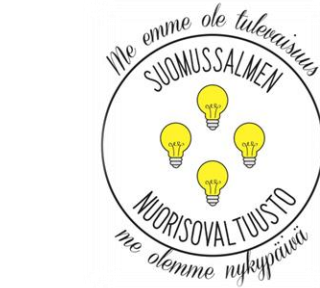
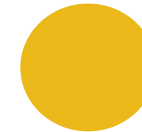
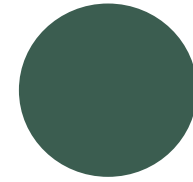
Kunnan on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kunnan toimintaa koskeva lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

- Suunnitelman ja sen tavoitteiden ja toimenpiteiden etenemisen seurannasta on vastannut suunnitelman laatinut työryhmä.
- Suunnitelman toteutumista on seurattu myös kunnan Hyte-työryhmässä.
- Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet ovat sisältyneet talousarvion ja hyvinvointisuunnitelman vuosisuunnitelmiin.
- Suunnitelman toteutuminen raportoidaan valtuustolle valtuustokauden lopussa toukokuussa 2025.

8. Tiivistelmä – osallisuus

- Osallisuutta kehitettiin valtuustokaudella, sillä kunnan lapsiparlamentin toiminta käynnistyi lapsen oikeuksien viikolla marraskuussa 2023. Valtuustokauden aikana lapsiparlamentti kokoontui 4 kertaa.
- Lapsiparlamentti järjesti heijastinpuukampanjan ja logokilpailun.
- Lisäksi valtuustokaudella järjestettiin lapsille kuntastrategiaan liittyvä piirustuskilpailu.
- Nuorisovaltuuston toiminta jatkui edelleen ja esimerkiksi teknisessä lautakunnassa ja sivistyslautakunnassa on nuorisovaltuuston edustaja. Valtuustossa näin on jo aiemmin ollutkin. Nuorisovaltuusto järjesti muun muassa päättäjien kahvittelu/keskustelutilaisuuden. Lisäksi nuorisovaltuusto toi tervehdyksensä myös kevään 2024 lapsiparlamentin kokoukseen.
- Kiusaamista on ehkäisty KiVa-koulu mallin avulla. Lisäksi osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen liittyen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa keskitytään ryhmäyttämiseen ja esimerkiksi yhteisiin teemapäiviin tai leireihin.
- Etsivä nuorisotyö toimii. Myös muut nuorisopalvelujen palvelut (mm. Hanslankarit) lisäävät osallisuutta. Nuorisopalveluissa koordinoidaan myös nuorisovaltuuston toimintaa.
- Osallistettu on myös kyselyjen keinoin – esimerkiksi kouluruokakysely, oppilaskyselyt ja oppilaskuntien hallitusten tekemät kyselyt tai kartoitukset.

8. Tiivistelmä - elintavat

- Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta on pyritty kehittämään esimerkiksi KouluPT-toiminnan aloittamisella yhdessä Hyrynsalmen kunnan kanssa.
- Suomussalmelaisista 6. lk lapsista 96,6 % on uimataitoisia (koko maan tulos v. 2022 oli vain 55 %).
- Myös lähiluontoa on aktiivisesti hyödynnetty aina varhaiskasvatuksesta toiseen asteen opetukseen ja nuorisopalveluihin.
- Suomen harrastamisen malli on käytössä ja kouluilla on aktiivista kerhotoimintaa.
- Kunnan yhdenvertaisuusavustus kannustaa urheiluseuroja ja muita järjestöjä järjestämään matalan kynnyksen kokeilutoimintaa ja kannustaa ottamaan huomioon myös urheiluseuroihin kuulumattomat lapset ja nuoret. Yhdenvertaisuusavustuksen kautta kouluille on tarjottu mahdollisuus esimerkiksi lainasuksien hankkimiseen.
- Liikuntaympäristöjä on kehitetty – Ruukinkankaan uusi lähiliikunta-alue, Kirkonkylän ulkokuntoilualueen kehittäminen ja leikkipaikkojen kunnostaminen.
- Kouluruokailussa huomioidaan kouluruokailusuositukset. Koulujen edustajat ovat olleet mukana esimerkiksi kouluruokien maistelussa. Kouluruokailua on kehitetty oppilaskyselyjen perusteella.
- Hävikkiruokaviikko toteutettu perusopetuksessa vuonna 2024.
- Lapsille on ollut monenlaista kulttuuritoimintaa, esimerkiksi Pikkukakkosen vierailu ja monia koululaiskonsertteja.

8. Tiivistelmä – aktiivinen yhteistyö hyvinvoinnin edistämiseksi

- Yhteistyötä on tehty liikunta-aktiivisuuden kehittämiseksi esimerkiksi Hyrynsalmen kunnan kanssa, mutta myös kunnan toimialojen välisellä yhteistyöllä sekä yhteistyössä järjestöjen (mm. urheiluseurat ja MLL) kanssa. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen työryhmä toimii Suomussalmella.
- Esimerkiksi ruokailutottumuksiin liittyen ruokapalvelut ovat tehneet aktiivista yhteistyötä sivistyspalvelujen kanssa. Ruoka- ja siivouspalvelupäällikkö on vierailut myös HYTE-työryhmässä.
- Hyvinvointialueen kanssa tehdään aktiivista yhteistyötä arjen tasolla, sillä kouluilla on käytössä kuraattorit ja koulupsykologin palveluja – valtaosa esimerkiksi terveydenhoitajan ja lääkärin tarkastuksista onnistuu kouluilla paikan päällä.
- Hyvinvointialueen edustajat ovat mukana myös EMPT-ryhmässä ja HYTE-työryhmässä, jolloin lapsiin ja nuoriin liittyviä yhteisiä asioita voidaan ottaa esille myös ilmiötasolla. Myös poliisin edustaja on vierailut kokouksissa ja puheena on ollut muun muassa liikennekäyttäytyminen.
- Yhteisiä kampanjoita tai teemapäiviä on järjestetty kunnan sisällä – esimerkiksi hyvän mielen hiihtotapahtuma
- Kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut ovat näkyneet kouluilla ja yhteistyötä on tehty aktiivisesti palvelualojen kesken.
- Liikenneturvallisuustyöryhmä tekee yhteistyötä liikenneturvallisuuden eteen. Syksyllä 2024 lapsiparlamentti järjesti oman heijastinpuukampanjan.
- Myös esimerkiksi EkoKymppi, Poliisi ja Pelastuslaitoksen toimijat ovat vierailleet yksiköissä.

